

Zdroj: Pavlína Šulcová, Kalkal, Talmud do kapsy

RABÍNSKÉ SLOVO Rabínka Kamila Kopřivová:
Radostí navzdory **2**

ROZHOVOR Nová vize Centra paměti
a dialogu Bubny: Živé místo, které spojuje
minulost s přítomností **4**

TÉMA Jan Fingerland:
Protesty proti válce v Gaze znamenají na
Západě velký zvrat v politice **7**

KULTURA Proměny pražského židovského
muzea **10**

HUMOR Raba a rabi Zeira –
Zázraky se nedějí každý den **12**

HUMOR Chytrá jako Talmud, vtipná jako
šábesová teta: Purimový humor od umělé
inteligence **14**

KULTURA Srdce je oheň
Literárně-výtvarná soutěž inspirovaná
tereziánskými časopisy **15**

MIŠ-MAŠ / מיש-מש **16**

KULTURA Kulturní program březen 2025 **18**

POEZIE Hanuš Hachenburg:
Srdce je oheň **20**

Milé čtenářky, milí čtenáři,

oslava svátku Purim má být radostná. Přesto se můžeme ve světle aktuálního dění, stejně jako rabínka Kamila Kopřivová v úvodníku, ptát, proč hrůzu oslavujeme veselím? Přináší nám Purim nějaké ponaučení o síle radosti tváří v tvář nepřízní osudu? Můžeme se radovat letos? Její odpověď je ano. S tímto pohledem se ztotožňuje mnoho rabínů v historii i dnes.

„Purimová radost není útěkem od reality nebo neúctou k utrpení souvěrců – můžeme ji vnímat jako akt odporu. Když se smějeme, zpíváme a slavíme, prohlašujeme, že židovský život není definován tragédií, ale odolností a nadějí,“ vysvětluje, a přestože i pro mě bude mít oslava Purimu hořkou příchuť, s ní souhlasím.

Pro odlehčení na vás čeká stránka těch nejlepších (a možná i nejhorších) purimových vtipů vytvořených umělou inteligencí a komiksové varování z knihy Pavlína Šulcové a Kakalíka Talmud do kapsy.

S Pavlínou Šulcovou, ředitelkou nedávno přejmenovaného Památníku ticha (dnes Centra paměti a dialogu Bubny), jsme si povídaly o tom, jak propojovat minulost s přítomností, o její snaze vytvořit bezpečné místo k dialogu, o potřebě posilovat současnou židovskou komunitu.

Náš pravidelný přispěvatel Lubor Falteisek pro vás zjišťoval, jak se novému vedení Židovského muzea v Praze v čele s ředitelkou Pavlou Niklovou daří přeměna historické paměťové instituce na moderní a otevřené společenské a kulturní centrum. V jeho článku najdete informace o uplynulém roce, novinkách pro domácí a zahraniční publikum i chystaných projektech. V roce 2026 oslaví tato instituce 120 let od svého založení a už teď můžeme prozradit, že hlavní událostí sezony bude jedinečná výstava v historické budově Národního muzea.

Purim sameach!

RADKA LÍM LABENDZ

Radostí navzdory

Purim beru smrtelně vážně. Ať už jde o posílání jídla, cedaku, pečení Hamanových oušek nebo přestrojování se do kostýmů (u nás se letos vydáváme do země Oz), lehkost a nadsázka ve mně vždycky otevírají touhu po hlubších významech. Letos, víc než kdy jindy, mě zaměstnává purimové přikázání radovat se.

Purim je svátkem odvážnosti, kdy se máme radovat, jíst a pít a ze starostí a nepřátel si dělat šprťouchlata. Počátek svátku se opírá o legendární genocidní hrozbu a možné kompletní vyhlazení židovského národa. Letos, stejně jako loni se nad tímto příběhem vznáší mrak skutečných událostí v Izraeli a na Blízkém východě a my stojíme před úkolem se s tím nějak vyrovnat.

Megilat Ester vypráví příběh o nebezpečí a útlaku, o podlosti, podvodu a smrti. Naši reakcí na tento příběh je nevázané veselí a oslavování. Můžeme se ptát proč – proč hrůzu oslavujeme veselím? Přináší nám Purim nějaké ponaučení o síle radosti tváří v tvář nepřízní osudu? Můžeme se radovat letos?

Síla radosti

Jednou z hlavních náležitostí svátku Purim je simcha, radost: „LaJehudim hajta ora vesimcha vesason vikar“ – „Židům vzešlo světlo a radost, veselí a pocta.“ (Ester 8,16). Tato radost není jen emocionální reakcí na záchranu, ale můžeme ji vnímat jako duchovní a komunitní povinnost. Talmud (Megila 7b) jde dokonce tak daleko, že říká, že člověk by se měl na Purim radovat tak, že by nedokázal rozlišit mezi „prokletým Hamanem“ a „požehnaným Mordechajem“. Tento důraz na radost není náhodný. Není to jen přirozená reakce, opak strachu – radost o svátku Purim je uvědomělý akt.

Chasidský mistr rebe Nachman z Braclavi řekl: „Micvah gedolah lihjot besimcha tamid“ – „Je velkou micvou stále se radovat.“ Rabi Nachman radost považoval za osobní povinnost a za nástroj proti zoufalství. Radost si v jeho očích můžeme zvolit a aktivně ji do svých životů vnášet i ve chvílích, kdy nám není zrovna dvakrát moc do zpěvu.

V dobách pronásledování, kdy byli židé omezováni v praxi i v právech, se smích, zpěv a oslava staly zbraněmi ducha. Když se ohlédneme do historie, najdeme příklady oslav svátku Purim v těžkých chvílích – ať už se zaměříme na šoa a tajné čtení svitku Ester

v lágrech, nebo na Fahrud – pogrom iráckých židů – pro které se hrozba purimového příběhu stala realitou.

Radost dnes

Tenhle úvodník píšu s předstihem, nejnovější zprávy z Izraele hovoří o vydání těl rukojmí včetně těch nejmladších a nejzranitelnějších. Moje srdce a myšlenky jsou s malými Kfirem a Arielem a jejich matkou Shiri Bibasovými a jejich rodinami a přáteli. Cítím bolest, smutek a velké naštvání a nějak se nutím do toho přemýšlet o purimovém radování. Kdybych se řídila těmito pocity, Purim bych letos, stejně jako loni, radši ani neslavila – reakcí na bolest, reakcí na nárůst antisemitismu a informace ze všech světových médií je uzavření se. Jenže myslím taky na purimový příkaz radovat se a na myšlenku Rabi Nachmana, že radost si můžeme volit.

Purim pro mě osobně letos jde proti proudu a v době, kdy bych se možná spíš radši uzavřela a sledovala vývoj na Blízkém východě a „nevystřkovala hlavu“, mě nutí k opačnému jednání. Aktivně přijmout radost jako akt kontinuity židovského života. Veřejné oslavy, hudba, humor a setkávání v rámci komunity jsou prohlášením, že

Purimová oslava v Tel Avivu

židovský život není jen o přežití, ale o rozkvětu.

Rabín Jonathan Sacks z"l napsal: „Židé přežili všechny krize v dějinách, protože se nikdy nevzdali své víry, naděje, smyslu pro humor a schopnosti radovat se ze života.“ Purimová radost není útekem od reality nebo neúctou k utrpení souvěrců – můžeme ji vnímat jako akt odporu. Když se smějeme, zpíváme a slavíme, prohlašujeme, že židovský život není definován tragédií, ale odolností a nadějí.

Na závěr musím jen dodat, že příběh Ester a Mordechaje nekončí pomstou. Dopis, který Ester píše komunitám, končí ustanovením svátku Purim jako svátku pro všechny generace: „Tyto dny Purimu nebudou mezi židy opomíjeny a památka na ně v jejich potomstvu nezanikne.“ (Ester 9,28). To je trvalý odkaz Purimu – nejen překonání útlatu, ale i potvrzení, že radost je a vždy bude hlavní silou židovského přežití.

RABÍNKA KAMILA KOPŘIVOVÁ

Foto: State/Israel, Wikipedia

Druhého února, tedy čtvrtého dne měsíce švat, nás opustil pan Rudolf Štrobl. I přes pokročilý věk jednadevadesáti let nás jeho odchod překvapil.

Pan Štrobl byl po desetiletí integrován do naší komunity v Bejt Simcha a nebylo Šabatu nebo jiného svátku, kterého by se neúčastnil. Tento skromný až nenápadný člověk však byl nejen vědcem v oboru metalurgie, ale také vzdělaným polyglotem, amatérským houslistou a v neposlední řadě laskavým diskutérem.

Nikdy nezapomenu, s jako nelibostí nesl, když někdo mladší běžel otevřít dveře při poslední sloce *Lecha dodi*, protože tato role byla jeho nepsanou výsadou. Nyní tedy otevřel dveře k Věčnému a my věříme, že mu je v *olam haba* už jen dobře.

Nechť je jeho památka požehnáním.

MICHAL SPEVÁK

Fotografie z října 2024

PROGRAM BEJT SIMCHA

Jaro 2025

KABALAT ŠABAT

Šabatové bohoslužby se konají každý pátek od 18.00 (po změně času od 19.00)
Místo: Židovská obec v Praze (3. patro), Maiselova 250, Praha 1
Prezenčně i online

Rodinná bohoslužba –
vždy poslední pátek v měsíci

Zkrácená bohoslužba,
program a občerstvení pro děti zajištěny.
Místo: Židovská obec v Praze
(klub Gešer, přízemí),
Maiselova 250, Praha 1

Registrace není nutná.
V případě zájmu si lze objednat šabatovou
večeři v restauraci Šalom.
Cena menu: 225 Kč
Rezervace: kehila@bejtsimcha.cz

PURIM

Purimová oslava společně se ŽOP –
Purimový kabaret 13. 3. od 20.00
Místo: Židovská obec v Praze,
Maiselova 250, Praha 1

Četba Megilat Ester –
Bejt Simcha 14. 3. od 17.00
Místo: Židovská obec v Praze (3. patro),
Maiselova 250, Praha 1

Rezervace je možná na kehila@bejtsimcha.cz

Bejt Simcha

Maiselova 18, 110 00 Praha 1
telefon: 603 393 558
e-mail: kehila@bejtsimcha.cz
web: www.bejtsimcha.cz

JAK ZÍSKÁVAT MASKIL?

- a) v elektronické podobě na www.maskil.cz
- b) v tištěné podobě za cenu poštovného a balného; pošlete, prosím, svoji žádost na adresu Bejt Simcha, Maiselova 4, 110 00 Praha 1, telefon: 603 393 558, e-mail: redakce@maskil.cz; výše poštovného a balného je v ČR minimálně 250 Kč ročně; uvedený obnos nám laskavě zašlete složenkou nebo na bankovní účet číslo: 86-8959560207/0100 u Komerční banky, variabilní symbol je 88888 (5×8), v popisu platby uveďte, prosím, své jméno.

Nová vize Centra paměti a dialogu Bubny: Živé místo, které spojuje minulost s přítomností

S ředitelkou CpdB Pavlínou Šulcovou jsem si povídala o tom, jak propojovat minulost s přítomností, o její snaze vytvořit bezpečné místo k dialogu, o potřebě posilovat současnou židovskou komunitu a představovat současnou žitou identitu širšímu publiku.

Do funkce ředitelky příspěvkové organizace Památník ticha tě jmenoval ministr kultury Martin Baxa v září 2024. Tento projekt založil a několik let vedl Pavel Štingl. S jakou vizí jsi po něm tuto organizaci přebírala? Ráda bych projektu vdechla novou energii. Jsem si vědoma, že přebírám organizaci, která už má svou historii, ale zároveň cítím, že je potřeba jí dát novou dynamiku. Myslím si, že se v mém pojetí výrazně odráží perspektiva třetí generace. Chtěla bych se soustředit na život, sebevědomé židovství, na rozvoj a posílení židovské komunity. Ve světle vzrůstajícího antisemitismu беру svoje působení v této organizaci nejen jako závazek vůči společnosti, obětem a přeživším šoa, ale také jako závazek být aktivní v občanském životě. V tuto chvíli je mým hlavním úkolem posunout projekt kupředu a zahájit rekonstrukci.

Památník ticha změnil svůj název. Jak se nyní jmenuje?

Ano, je to tak. Teď se jmenuje Centrum paměti a dialogu Bubny (CpdB). Název je sice dlouhý, ale lépe vystihuje můj záměr. V názvu se odráží, že bych ráda vytvořila nejen centrum paměti, ale také centrum dění. Místo s historií, která otevírá prostor pro diskusi o polarizovaném světě, v němž se bezpochyby nacházíme. Prostor,

Dvě připomínkové akce na fasádě hotelu Mama Shelter – videoprojekce u příležitosti prvního židovského transportu a kampaň #WeRemember

Foto: Vojta Brtnický

Ředitelka Centra paměti a dialogu Bubny Pavlína Šulcová

který nabídne bezpečné místo dialogu o složitých tématech dnešní doby. Posláním organizace je nejen uchování paměti šoa, ale také vytvořit živé místo spojující minulost s přítomností prostřednictvím kulturních a vzdělávacích programů.

Ke změně názvu mě také vedla snaha vyjít vstříc předchozímu vedení, které projekt zakládalo a název vnímalo jako autorský. V zájmu konsolidace vztahů jsme se domluvili, že se organizace přejmenuje. Souhlasila jsem také s tím, že jim přenechám i facebookový profil. S novým názvem Centrum paměti a dialogu Bubny tedy de facto začínáme nově včetně komunikační strategie. To má samozřejmě svá pro i proti.

Zaregistrovala jsem, že přebírat vedení mělo svá úskalí, přesto jsi stihla zorganizovat několik akcí včetně tří denní filmové přehlídky u příležitosti připomínky likvidace takzvaného terezínského rodinného tábora.

Uspořádali jsme dvě menší připomínkové akce na fasádě hotelu Mama Shelter – na místě bývalého shromaždiště, tedy na dalším místě paměti. Nejprve jsme v říjnu jako připomínku prvního židovského transportu ve spolupráci se Židovským muzeem v Praze, festivalem Signal Festival a s Národní galerií Praha uvedl autorskou videoprojekci Tomáše Luňáka Tváře zmizelých židovských sousedů. V lednu jsme se v den Mezinárodního dne památky

Foto: Ondřej Běsperát

Foto: Ondřej Běsperát

Foto: archiv CpdB

Vizualizace vítězného návrhu budovy Centra paměti a dialogu Bubny od ARN Studia

Současný stav nádraží Bubny

Foto: Ondřej Běsperát

obětí holocaustu a 80. výročí osvobození koncentračního a vyhlazovacího tábora Auschwitz-Birkenau v roce 1945 zapojili do kampaně #WeRemember. Byly to trochu jiné typy akcí než ty komunitní, které dříve pořádal Památník ticha. Dávalo mi smysl vytvořit nenásilnou připomínku ve veřejném prostoru. CpdB je veřejná instituce, měla by sloužit širšímu publiku, zaměřit se na více cílových skupin.

Před několika dny se konala třídenní filmová přehlídka u příležitosti další tragické události – likvidace tzv. terezínského rodinného tábora v Osvětimi. Spolu s Národním filmovým archivem jsme vybrali pět významných českých filmů, jejichž projekce doprovázely moderované diskuse s hosty a program pro školy. Chtěla jsem téma holocaustu zasadit do nějakého kontextu. Ať už historického, filmového, či osobního. Akce se konala v kině Přítomnost, a tak se při tvorbě názvu nabízela i nějaká slovní hříčka. Vybrali jsme název Minulost v Přítomnosti.

Jaký měla akce ohlas?

Program pro školy byl kapacitně naplněn. Festival ukázal, že kombinace filmové projekce a diskuse s odborníky je vynikajícím nástrojem ve vzdělávání, který ocení pedagogové i studenti. Po akci jsme požádali studenty o zpětnou vazbu, která je důležitá pro naše další směřování. Hledáme nové formáty, jakým způsobem uchovat paměť obětí šoa a předat ji mladším generacím. Reakce studentů pro nás byly velmi inspirativní.

Foto: archiv Post Bellum

Post Bellum v Tel Avivu

V jaké fázi se nachází stavba samotného památníku na nádraží Bubny? Chystáte novou soutěž návrhu budovy, nebo využijete ten stávající?

Vláda na konci února tohoto roku schválila další kroky, které jsou klíčové pro zahájení revitalizace objektu nádraží Bubny. Týkají se převodu pozemku, na němž se objekt nachází, rekonstrukce, zajištění projektové dokumentace a financování samotného projektu. Správa železnic bude projektově přestavbu řídit a CpdB zajistí přípravu a uhrazení nákladů rekonstrukce. Ta by měla začít v letních měsících letošního roku. Vzájemné vztahy a spolupráci mezi Správou železnic jako vlastníkem objektu železniční stanice Praha-Bubny a Centrem paměti a dialogu Bubny zajistí smlouva o vertikální spolupráci. Architektonický návrh je výsledkem soutěže a vybrala jej odborná porota. Projekt už má projektovou dokumentaci a stavební povolení. Autorem je ARN Studio, které se podílelo například na realizaci přestavby Galerie Středočeského kraje GASK v Kutné Hoře nebo na obnově ikonického hotelu a televizního vysílače na Ještědu. Za svoje návrhy kulturních, veřejných a sakrálních staveb obdrželo mnoho ocenění.

Lze odhadnout, kdy bude stavba dokončena?

Podle projektové dokumentace je stavba odhadována na dva roky. K tomu je potřeba připočítat různé administrativní lhůty spojené se soutěží na zhotovitele a realizaci expozice.

Foto: archiv Pavlína Šulcové

Protagonista projektu Wingmen Hugo Marom

Čeká vás tedy poměrně dlouhé období bez vlastního prostoru...

Přesně tak. Už teď pracujeme na programech, které se budou odehrávat mimo samotnou budovu – chceme, aby projekt žil už teď, ne až po dokončení stavby. Ze zkušenosti z jiných projektů vím, že nemít vlastní prostory může být výhodou. Vlastní budova může být někdy limitující pro práci se širším publikem. Jak už jsem zmínila, ráda bych svoje vzdělávací aktivity směřovala jak dovnitř židovské komunity, tak i mezi širší publikum.

V blízké budoucnosti bych ráda zmapovala, jak mladí lidé vnímají židovskou historii a identitu. Plánujeme průzkum mezi studenty základních a středních škol, abychom zjistili, co vlastně vědí a jak jim můžeme téma přiblížit. Mít v ruce konkrétní data. A to nejen ze vzdělávacích institucí v Praze a ve velkých městech, ale také z menších regionálních škol. Na základě výsledků bych ráda vystavěla vzdělávací program tak, aby nezahrnoval jenom historii a holocaust, ale zahrnoval také otázky týkající se současné židovské identity, jinakosti a obecného vnímání menšin.

To zní zajímavě. A jaké jsou tvoje další plány?

Na červen chystáme několikadenní setkání ve spolupráci s jeruzalémským institutem židovských studií Pardes. Pracovně mu říkáme Pardes Pop-Up. Bude mít několik částí: V Židovském muzeu Praha plánujeme přednášky pro veřejnost, dovnitř komunity připravujeme šabatou, studium textu a limmud v tom tradičním slova smyslu.

Během šabatou se pokusíme oživit všechny synagogy v centru Prahy. V každé z nich se bude konat šacharit – od ortodoxního přes egalitářský až po reformní. Lidé si budou moci vybrat dle svých preferencí. Moje představa je, že se pak všichni setkáme při obědě. V neděli se bude konat limmud, který nabídne sérii šesti paralelních přednášek.

Kolik lidí z Izraele se k nám chystá přiletět?

Zatím je to skupina 20 až 30 lidí. Tento počet bychom chtěli vyvážit českými účastníky. Jde vlastně o akci pro bývalé studenty

Foto: Vojta Brtnický

Foto: Vojta Brtnický

CpdB pořádalo v kině Přítomnost od 7. do 9. března přehlídku filmů doplněnou o diskuse a akce pro školy s názvem Minulost v Přítomnosti.

Pardesu z různých zemí v Evropě a USA. Zúčastní se jí tedy alumni, současní studenti i přednášející, které bude možné potkat v rámci limmu. Možná i kvůli Praze je o ni velký zájem. Zkoušíme navýšit kapacitu, tak uvidíme, jestli se nám to podaří. Smyslem je se vzájemně obohatit a přispět k rozvoji místní komunity. Na přípravách spolupracujeme se Židovskou obcí v Praze, Federací židovských obcí, Lauderovými školami, Židovským muzeem a s komunitou Ec chaim. My zastáváme roli koordinátora.

Máte už určené přesné datum?

Ano, od 5. do 11. června.

To je skvělé. Zdá se mi, že v CpdB můžete uplatnit všechny předešlé zkušenosti. Pracovala jsi pro židovské organizace, kulturní sféru i ve státní správě. Je to tak?

Rozhodně. Občas se vracím ke slavnému projevu Steva Jobse na Stanfordu, kdy mluví o propojování různých bodů. Říká, že je důležité věřit tomu, co člověk dělá, protože často se ukáže teprve zpětně, jak do sebe jednotlivé kroky zapadly. Když jsem byla v Českém centru v Tel Avivu, tak jsem se podílela na dokumentaci svědectví pamětníků z Československa, z nichž většina byli přeživší šoa. Sama jsem pak vytvořila projekt Wingmen ve snaze uchovat paměť pilotů a leteckých mechaniků, kteří se podíleli na operaci Důvěrné Izrael. Tedy na slavné československé pomoci Izraeli v době války o nezávislost. V té době by mě nenapadlo, že jednou povedu paměťovou instituci. Tím spíš když jsem se v jiných svých projektech snažila ukázat, že židovství není jen holocaust a Izrael.

Výběrové řízení na tuto pozici se otevřelo v době, kdy jsem se vrátila z ročního studia Evropského institutu pro židovská studia ve Švédsku Paideia. Byl to takový můj sabatnikl pro osobní reflexi. Přemýšlela jsem kam směřovat a najednou tu byla příležitost, která mi dávala smysl i v kontextu událostí 7. října. Přišlo mi, že to je velmi důležité něčemu takovému věnovat energii. A spousta těch teček nebo kroků se najednou propojila.

Díky svým zkušenostem máš rozsáhlou síť kontaktů, s jakými organizacemi plánuješ spolupráci? A u kterých hledáš inspiraci?

Partnery a inspiraci hledám neustále. Určitě bych stála o nějaká mezinárodní partnerství nad rámec „obvyklých podezřelých“, tedy institucí, jako je jeruzalémský Yad Vashem nebo varšavský Polin. Považuji za přínosné se propojovat i s organizacemi, ať už vzdělávacími, nebo kulturními, které se tématu židovství či holocaustu nevěnují. Ale mají vlastní dosah a publikum. Vystavět takovou síť, mapu nabízející rozmanitost.

Nedávno jsem byla v New Yorku, byla jsem se podívat například na Ellis Island, který představuje významné místo paměti. Je pro mě zajímavé sledovat, jak jednotlivé instituce s tímto tématem pracují a jak se jednotlivé programy mění v čase. Přemýšlím také nad tím, co je smysluplné, a co naopak může být kontraproduktivní, když je informací příliš mnoho a návštěvník je už nedokáže vstřebat. Například Polin je skvělá instituce, ale tak rozsáhlá, že pro individuálního návštěvníka může být až zahlcující. Naopak při návštěvě Ringelblumova archivu ve Varšavě jsem si uvědomila, že méně někdy znamená více – není nutné mít velkou budovu plnou vitrín a výstav, někdy stačí jednoduchost, která dokáže lépe vystihnout podstatu. Zajímá mě také, jak je možné využít nové technologie, zda hologramy mohou být efektivní, a sleduji, jak tyto přístupy vnímají mladší generace, například moje šestadvacetiletá neteř. Myslím si, že je důležité obklopit se lidmi, kteří na tyto otázky nahlíží z různých perspektiv.

Během tvého působení v pozici ředitelky JCC Prague vzniklo několik zajímavých videí a podcastů, které je možné najít na webové stránce Judaism Fun Again. Řekneš nám, jak tento projekt vznikl?

Judaism Fun Again slouží jako zastřešení několika různých iniciativ, které pomáhají popularizovat židovství jako živou a žitou současnou identitu. Právě z této myšlenky vznikl například Talmud do kapsy přibližující židovskou tradici širšímu publiku a zdůrazňující její univerzální prvky, které mohou být zajímavé i pro většinou společnost. Často se setkávám se zkrslým obrazem židovství – například v reportážích, kde se dětem představují židovští sousedé prostřednictvím záběrů hřbitovů. Ráda bych se tohle

vnímání pokusila změnit, protože i mezi vzdělanými lidmi stále trvají stereotypy, ne nutně ze zlé vůle, ale spíše proto že některá témata jsou složitá a v dnešní zrychlené době jim lidé často nerozumějí do hloubky. Ne každý se může orientovat v historii židovství, dějinách Izraele a ve složitých souvislostech, což v kombinaci s emocemi a sociálními sítěmi často vede k problematickým závěrům. Cílem Judaism Fun Again je tedy ukázat, že židovská kultura a tradice mohou být nejen hluboké a inspirativní, ale i zábavné.

Vydala jsi také několik knih, naposledy Talmud do kapsy, který jsi zmínila a z něhož přinášíme v aktuálním čísle ukázkou. Chystáš nějakou další?

Ano, plánuju překlad Talmudu do kapsy do angličtiny a také chci pracovat na dalších digitálních vzdělávacích materiálech.

Pod hlavičkou CpdB chystáme překlad knihy tří švédských autorek Annelie Rådestad, Joanny Rubin Dranger a Karin Brygger o 120 významných židovských ženách s názvem Židovské hrdinky. Kniha se inspirovala bestsellerem Příběhy pro malé rebelky. Představuje významné židovské ženy – od těch biblických přes ženy, jako jsou Ruth Bader Ginsburg, Annie Leibovitz a Amy Winehouse, až po ty úplně současné. Knihu plánujeme za přítomnosti tvůrkyň představit na letošním ročníku festivalu Svět knihy.

Na to se moc těším. Na závěr mám ještě jednu otázku. Angažovala ses v hnutí Hlas třetí generace, jehož kandidáti se nedávno ucházeli o posty v představenstvu Židovské obce Praha. Uspěli jste ve volbách?

Z našeho hnutí uspělo osm z jedenácti kandidátů, což je skvělé. Beru to jako důležitý krok k tomu, aby se do komunitního dění zapojila mladší generace. Myslím si, že mezigenerační dialog je klíčový. Není to o tom, že by jedna generace měla nahradit druhou, ale spíš o tom, abychom si dokázali navzájem naslouchat a pracovat společně.

PTALA SE **RADKA LÍM LABENDZ**

Jan Fingerland: Protesty proti válce v Gaze znamenají na Západě velký zvrat v politice

V minulém čísle jsme přinesli přepis první části inspirativní debaty mezi Terezíí Dubinovou a komentátorem Českého rozhlasu Janem Fingerlandem. Dnes vám přinášíme pokračování této zajímavé diskuse, která se odehrála v Jičíně. Ačkoli od jejich setkání uplynulo již několik týdnů, myšlenky a postřehy, které zazněly, zůstávají stále aktuální a podnětné.

Izraelce po 7. říjnu velmi zaskočil – a popravdě udivil i mě – obrovský nárust antisemitismu, respektive antisionismu po celém světě. Nejen v arabských zemích, kde se to dalo čekat, protože to je rétorika, kterou vládnoucí skupiny používají pro odvedení pozornosti od vnitřních sociálních problémů, ale i v západním světě, v Americe, na amerických univerzitách. Podle mého názoru jste v českém prostředí nejucelenější analýzu antisemitismu v progresivních kruzích nabídl vy v článku Progresivní džihád: Proč západní levice strání islámským extremistům. Překvapil vás vzestup antisemitismu? A kde vidíte jeho kořeny?

Překvapilo to hlavně mnoho Izraelců, zejména těch levicových. V Izraeli jsou samozřejmě lidé různých názorů a jsou tam pořád lidé, kteří jsou silně levicoví. Mnozí byli zavražděni nebo uneseni 7. října. Byli to obyvatelé kibuců nebo mladí lidé z festivalu Nova, vyznávající přátelství mezi národy. Řada izraelských levicových hlasů v prvních týdnech a měsících byla šokována, když viděla západní reakci. Jsou to lidé, kteří sami Izrael dlouhodobě kritizují. Počítali s tím, že na Západě ne každý musí souhlasit se vším, co se v Izraeli děje, zvláště pokud je vláda v rukou někoho, jako je Netanjahu a ministři

Itamar Ben Gvir a Becalel Smotrič, což jsou podle mne extremisté. A tato izraelská levice byla šokována, jak najednou západní humanistická levice přestane být humanistická, když oběťmi jsou Izraelci, nebo možná když oběťmi jsou Židé.

V článku, který zmiňujete, jsem citoval několik izraelských levičáků, kteří byli doslova otřeseni. Byli například otřeseni tím, jak feministické obhájkyně žen vyblokovaly znásilnění izraelských žen. Jakmile se znásilnění týká izraelských žen, tak solidarita končí. A platí to i obecněji. Mnozí z izraelské levice tak přehodnotili svůj postoj k západní levici nebo možná ke své vlastní levicovosti. Říkají: My zůstáváme lidmi, kteří se snaží dohodnout s Palestinci, ale zaprvé vidíme, že Palestinci nereagovali

tak, jak bychom čekali. To znamená, nebyly žádné jasné palestinské protesty proti násilí na civilistech. A už vůbec nebyly protesty ze strany západních feministických a jiných kruhů. Právě naopak tyto kruhy často formulovaly nějaký „levicový džihád“, pocit, že k boji za lepší zítřky člověka patří odstranění sionismu, rovná se Izraele, protože sionismus je kódové označení pro všechnu špatnost světa. V tomto článku jsem citoval amerického publicistu Davida Suissu, který fenomén propojování progresivních témat – klimatickou spravedlnost, antikapitalismus, postavení sexuálních menšin, etnické menšiny, práva žen, boj proti kolonialismu, ať už je to cokoli, a antisionismus – přirovnává ke švýcarskému zavíracímu noži, který tak

Fotografie z jičínské debaty od Jana Kindermana, který ji pomáhal organizovat.

Foto: Maksim Sokolov, zdroj: Wikipedia

Protestní tábor na Torontské univerzitě (květen 2024)

obsahuje různá témata. A antisionismus jako „nejvyšší stadium humanismu“ je svorníkem.

Pro mne to možná také bylo zarážející, ale já jsem se tomuto tématu věnoval dlouhodobě. Zajímalo mne to. Vše, co jsme viděli na amerických univerzitách – okupační stávky, provolávání slávy Hamásu s vědomím, co vše se jeho jménem stalo – se připravovalo dlouho. Podle mne to nejsou demonstrace za práva Palestinců, to jsou demonstrace proti Izraeli. Propalestinští aktivisté jsou protiizraelští aktivisté. Dá se to poznat snadno: Nebyli pro Palestince, když je zabíjel někdo v Sýrii i jinde. Hizballáh, když operoval v Sýrii, zabíjel Palestince a nikoho to nezajímalo. Takže překvapen jsem nebyl, jen mne možná zarazila ta míra. Bohužel to není nic nového. A když jsem zmínil hnutí Black Lives Matter, tak podle mého názoru to nebylo hnutí za práva Afroameričanů – a určitě není jednoduché být černochem ve Spojených státech – ale hrála se tam nějaká jiná hra. Kdysi jsem v jiném textu popisoval, jak byli Židé z hnutí vytěšňováni nebo tam mohli zůstat jen ti aktivisté a aktivistky, kteří se distancovali od Izraele.

Zároveň ale musím říct jinou věc. V arabských zemích je vyvíjen velký tlak, aby se zastavilo to, co nazývají „genocidou v Gaze“. Podle mého názoru genocida je něco jiného. Arabské země, které uzavřely dohody s Izraelem, tyto dohody nezrušily. A mají k tomu své důvody. Je tam velký rozdíl mezi elitou, která má svoje zájmy, a masou, „arabskou ulicí“.

A Saúdská Arábie, která se chystala dohodu uzavřít, neřekla, že ji neuzavře v budoucnosti. Bude mít své podmínky – i vůči Spojeným státům – ale neřekla, že to v žádném případě neudělá.

Druhá méně pesimistická poznámka je tato: Před několika měsíci byla soutěž Eurovize, kde soutěžila Izraelka Eden Golan s písní Hurikán. Původní název písně byl Říjnový déšť a slova odkazovala k událostem 7. října, ale organizátoři měli požadavky na změnu názvu a změnu textu, což se stalo. Texty si můžete najít na internetu a porovnat si je. Proti její účasti jako Izraelce byly protesty z řad veřejnosti, některých účastníků i členů poroty. Nevyhrála, ale v hlasování veřejnosti získala druhé místo. Takže i když to vypadá, že je na Západě protiizraelský duch, diváci pro ni hlasovali, nejvíce například v Itálii.

Považuji to za politické gesto – možná ve vztahu k Izraeli, ale možná i ve vztahu k jiným otázkám. Podle mého názoru se řada lidí v západní Evropě, kde byly protesty ze strany silně levicových i proislamských sil, vydělala, když viděla, co se děje v ulicích Berlína, Paříže, Bruselu a podobně. Na demonstracích se projevovala otevřeně nenávisť, a to jak vůči Izraeli, tak vůči hostitelským státům. Vlály tam vlajky Islámského státu a Al-Káidy a volalo se po zavedení práva šaría, ať už by to znamenalo cokoli. A já myslím, že pro spoustu lidí v západní Evropě to byl příslovečný budíček k vnitřnímu kulturněpolitickému problému, který měl být

už dávno řešen. Oni jsou si toho samozřejmě vědomi, ale spousta věcí je politicky těžko průchodná. V zemích, jako je Německo, takové otázky vůbec nechťejí otevírat, protože mají svoji historii. Protesty proti válce v Gaze podle mého názoru znamenají velký zvrat i v politice.

Proč ještě Palestinci nemají svůj stát? Evropa Izraeli vyčítá, že na straně Palestinců dochází k frustraci z nenaplněného osudu. Jak je to vnímáno a co se s tím dá dělat?

Důležitý zlom nastal po roce 1967. Předtím levicová západní veřejnost měla spoustu sympatií k Izraeli a sionismu jako k „levicovému státu“, kterému se podaří naplnit vizi státnosti pro „národ bez země“. Izrael válku v roce 1967 vyhrál a stal se z něho v očích této veřejnosti stát, který obsadil cizí území a nevyhnutelně ovládl životy statisíců lidí, kteří žili na Západním břehu, v Gaze a v té době i na Sinajském poloostrově. Levicovost určitého typu potřebuje mít „oběť“ a „pachatele“. Došlo k přeočazení rolí, kdy pachatelem už nebyly konzervativní arabské státy, ale Izrael. Do určité míry se to dá pochopit – někdo je silnější, někdo je slabší. Tehdy se to začalo měnit.

Pak se dvacet let nic nedělo. Izraelci okupovali velkou část těchto území. Na konci 70. let podepsali dohodu s Egyptem a vrátili mu Sinajský poloostrov, ale Egyptané nechťejí zpátky Gazu. Takže pokračovala okupace Gazy a Západního břehu se vším,

co to znamená. Izraelci říkali: Nemáme to území komu vrátit, protože Palestincům vládne pan Arafat a to je terorista a my s ním nevyjednáváme. A pak se stala zdánlivě nesouvisející věc: válka v Zálivu. Okupace Kuvajtu v roce 1990 a osvobození Kuvajtu v roce 1991.

Geniálnost Jásira Arafata spočívala v tom, že se ujal národa, který se tehdy de facto rodil jako politický národ. Koncept Palestinců jako národa nebyl evidentní, zrodil se až v posledních sedmdesáti osmdesáti letech. A zejména v 60. letech – někdo říká na základě myšlenky zrozené v KGB – vznikl koncept, že Palestinci jsou národ, který musí mít svůj vlastní stát. Izraelci si totiž stále představovali, že by ta území vrátili Egyptu a Jordánsku a někdo by ručil za jejich bezpečnost.

Arafatův politický talent spočíval v tom, že zformuloval palestinskou věc, která do té doby byla hracím míčem v mnoha arabských zemích, stal se vůdcem Palestinců, ale stále potřeboval i nějaké patrony. Okupace Kuvajtu rozštěpila arabský svět na dvě poloviny: Část stála za Irákem Saddáma Husajna a část za Kuvajtem, zvláště bohaté státy Perského zálivu, které nebyly zvědavé na to, až si Saddám Husajn dojde i pro ně. Arafat udělal taktickou chybu a přidal se k Saddámu Husajnovi, čímž přišel o finanční prostředky a politickou podporu ze Saúdské Arábie. Potřeboval podporu bohatých sunnitských států Zálivu. Tehdy se zrodila myšlenka, že by se mohlo podařit uzavřít dohodu mezi Izraelem a Organizací pro osvobození Palestiny (OOP) jako jedním z reprezentantů palestinské věci. Hamás byl mimo a stále je mimo OOP. Plán byl, že Izraelci budou postupně vyklízet území Západního břehu a Gazy a za to by Palestinci ustali s bojem.

Ted' by se příběh rozštěpil na dvě části. Izraelec by řekl, že Palestinci měli opakovanou příležitost si stát zřídit, ale ze svých vlastních důvodů stát nebudovali a pokračovali v boji. Palestinci a jejich přátelé by řekli, že taková šance nebyla a že Izraelci mají za povinnost tato území vyklidit bezpodmínečně a hned.

Po roce 2023 je pro nás relevantní, že Izraelci mohou říct: „Podívejte se, Gaza byla do značné míry svobodná, měla šanci prokázat, jak bude provozovat svůj téměř stát – Gaza neměla úplnou kontrolu nad svými hranicemi kvůli Hamásu – ale do značné míry měla šanci ukázat nějaký konstruktivní postoj. Místo toho zvolila boj. My jsme kontrolovali Západní břeh a díky tomu se z něj nestala základna pro jiný velký útok na naše území, tudíž se ukazuje, že okupace musí pokračovat.“

Okupace není nic hezkého, je špatná nejen pro Palestince, ale ničí i Izraelce. Je žádoucí, aby přestala. Ale okupace může přestat za určitých okolností a každý si musí vybrat, který z těch dvou narativů přijme: zda „okupace může přestat, až Palestinci zaručí, že nevybudují nový Hamastán“, nebo „okupace je nespravedlivá za všech okolností a je potřeba Palestince podpořit, aby měli svůj

stát hned“. Spousta evropských vlád si to myslí, takže za posledních pár měsíců čtyři státy (Norsko, Španělsko, Irsko, Slovinsko) uznalo „Stát Palestina“, aniž by bylo jasné, jaké má hranice, aniž by bylo jasné, kdo mu bude vládnout a zda se toho státu neujeve v nějaké podobě Írán jako svého předpolí pro další útoky. Což já bych považoval za velice pravděpodobný scénář. Podle mého názoru si to uvědomuje řada Palestinců samotných, ale nemůžou chodit po světě a říkat: „My si ještě nepřejeme svůj stát.“ Lidsky vzato je to pochopitelné, každý národ chce svoji suverenitu.

Až palestinský stát bude existovat, je zároveň pravděpodobné, že nebude moc demokratický a svobodný. Izraelcům to může být jedno, ale musejí si být jistí, že z něho nevzejde ohrožení jejich území. Kdybych ted' promítl mapu Izraele v jeho mezinárodně uznaných hranicích, tak v nejtenčím místě má asi šestnáct kilometrů. To neumožňuje příliš prostoru pro obranu, v éře dronů je to nic. Velké státy mají strategickou hloubku, vidíme to na příkladu Ukrajiny, která bojuje existenční válku, ale prostory jsou stále obrovské. Chápu, že Palestinci a jejich přátelé si stát přejí, jak se to provede, to nevím.

Postoj organizací: OSN, Amnesty International, Human Rights Watch

Po 7. říjnu mě také velmi zklamal postoj velkých organizací. Nemám na mysli jen OSN – to tak nějak tušíme, že to není organizace plnící svůj úkol. Například boje v Libanonu nemusely vůbec vypuknout, kdyby jednotky OSN UNIFIL plnily svůj úkol nepustit Hizballáh do nárazníkového pásma kolem hranic s Izraelem. Co je pro mě zarážející, že antisionistické a protiizraelské rétorice propadají takové organizace jako Amnesty International či Human Rights Watch, organizace, které mají v popisu práce ochranu lidských práv. Tedy nejen u feministických organizací, o kterých jste mluvil, ale i u těchto profesionálních organizací najednou platí jiná pravidla, když se jedná o Izraelce. Jak to vnímáte?

Ano, tyto organizace často řídí lidé ze západního světa, kteří trpí nějakým protiizraelským syndromem. Druhá věc, abych byl spravedlivější: Vždy je velký rozdíl, když o izraelských vojenských operacích vypovídá humanitární pracovník nebo vojenský odborník. Lidskoprávní nebo humanitární organizace jsou kritické a říkají, co všechno se nestalo a co se mělo stát. A do určité míry to psychologicky chápu. Jsou to lidé, kteří se zabývají lidským utrpením, lidé v Gaze či na Západním břehu trpí a dopadá to na ně, a je správné, když někdo, kdo se stará o lidská práva nebo humanitární otázky, na to upozorňuje.

Zároveň je zajímavé, že když se podíváte, co o tom říkají vojenští odborníci, tak říkají něco úplně jiného. Možná je to komplementární skládáčka. Říkají, že vojenská operace ze strany Izraele je vedena

příkladně a standardy ochrany civilistů jsou vyšší než u západních armád. To neznamena, že by neumírali civilisté, že by neumírali nevinní lidé, nebo že by někteří izraelští vojáci se nedopouštěli určitých zločinů – to se určitě děje. Koneckonců izraelská vojenská prokurátorka už vydala desítky žalob a zahájila vyšetřování. Je to nevyhnutelné, je to válka.

John Spencer, přední americký vojenský odborník na vedení městských válek, který sám bojoval v Mosulu, říká: „Izraelci dělají pro ochranu civilistů to, co my jsme nedělali.“ Vždy tedy záleží na tom, KDO to říká.

OSN je, řekněme, civilní organizace, může mít kritičtější pohled, zároveň ale platí, že UNIFIL v Libanonu strašlivě selhal. Izraelci vůbec nepočítali s tím, že by UNIFIL splnil svoji misi, tedy že se postará o to, aby se Hizballáh nedostal k hranicím. Paradoxní tragédie je, že UNIFIL stál půl miliardy dolarů ročně, přibližně dvacet let. To jsou obrovské sumy, které mohly jít někam jinam. Momentálně se odehrává válka v Súdánu, kde opravdu umírají lidé hladu, kam nedochází žádná pomoc, nikdo tam nic nedělá. Teoreticky se může říct, že pár miliard dolarů mohlo jít na pomoc Súdáncům, ale Súdanci evidentně nikoho nezajímají. Jestli proto, že jsou to Afričané, nebo proto, že tam nejsou hotely pro novináře... Nevím, ale na mediální mapě skoro neexistuje.

Smutným paradoxem je, že většinu těchto lidskoprávních organizací založili Židé, protože prostě vědí, jak je dodržování lidských práv důležité, a mají staletími života coby menšiny vybudovaný cit pro sociální spravedlnost. Podobně termín genocida, se kterým se nyní libovolně zachází, byl formulován židovskými právníky po holocaustu. A opakuje se situace, kdy jsou tyto organizace a termíny zneužity proti Židům samotným.

Je to tak. Izrael je prostě stát, který funguje v reálných podmínkách. Nepochybně se dopouští různých chyb, někdy i zločinů, ale dopouští se jich v nějaké konkrétní situaci. A to kritici odmítají vidět. Na Izrael uplatňují jinou optiku. Myslí si, že Izrael má být vzorem, ale zároveň odhlíží od konkrétní situace, ve které se věc odehrála. A každý ze svého života víme, že teoreticky máme x možností, ale v reálné situaci je vějíř variant mnohem menší a ne vždy je k dispozici ideální řešení.

PTALA SE **TEREZIE DUBINOVÁ**

Redakčně editováno a kráceno. Celý rozhovor v původním znění najdete na www.oheladom.cz

Proměny pražského židovského muzea

V loňském roce oslavilo Židovské muzeum v Praze třicet let od svého navrácení židovské komunitě a nyní se chystá slavnostně připomenout 120 let od svého založení. Dojde k tomu v příštím roce. Židovské muzeum vzniklo v hlavním městě totiž už v roce 1906 a do vínku dostalo jasný cíl – zdokumentovat historii židovského obyvatelstva v Čechách, na Moravě, jeho tradice a zvyky v proměnách času. Muzeum má neobyčejně bohaté sbírky, zejména soubor judaik, který patří k největším na světě: Obsahuje na 40 000 sbírkových předmětů a 130 000 knih. Muzejní expozice patří k těm, co uchovávají a zpřístupňují doklady o životě v minulých dobách, pražské muzeum však myslí i do budoucnosti.

Židovské muzeum se může pochlubit nejen velkým množstvím rituálních předmětů ze

Obřadní síň Pohřebního bratrstva připomíná hrad

stříbra, jako jsou nádherně propracované menory různých velikostí, stejně jako třeba nevelká, ale mistrovsky zpracovaná ukazovátka při čtení Tóry zvaná jad, ale i množstvím bohatě zdobených historických textilií používaných při náboženských příležitostech. Tato sbírka je ojedinělá nejen množstvím svých předmětů, ale především tím, že pocházejí z jednoho uceleného území – z Čech a Moravy, najdeme zde i ty, co mají původ v české části Slezska. Ve svém souhrnu tak sbírka podává celistvý obraz o životě a historii Židů v tomto regionu, kde

tragické válečné období bohužel zredukovalo počet Židů na pouhé tisíce.

Zrod této významné instituce ochraňující židovské památky iniciovali zejména historik dr. Salomon Hugo Lieben a dr. August Stein, představitel českožidovského hnutí a pozdější předseda pražské židovské obce. Nové vedení muzea v čele s ředitelkou Pavlou Niklovou, která má manažerské zkušenosti i ze zámoří, již začalo naplňovat strategii rozvoje, jejímž cílem je z tradiční historické pamětové instituce vytvořit moderní a otevřené společenské a kulturní centrum.

„Jsme třetím nejstarším židovským muzeem na světě a pečujeme o jednu z největších sbírek judaik,“ říká ředitelka Pavla Niklová a dodává: „Naším cílem je sloužit široké veřejnosti jako centrum vzdělávání a kreativity, rozvíjet mezinárodní spolupráci a přispívat k toleranci a vzájemnému respektu mezi kulturami.“

Uplynul rok...

Po covidové pauze, kdy byla muzea, stejně jako ostatní veřejné prostory, uzavřena, se návštěvnost opět vrací do dřívějších kolejí. Když jdeme Širokou ulicí kolem Pinkasovy synagogy, kudy se vchází také na Starý židovský hřbitov, vidíme často zástupy cizinců čekajících na vstup. Podobné je to i u ostatních památek. V loňském roce zavítalo do expozic muzea přes půl milionu návštěvníků, z nichž asi 80 % tvořili zájemci ze zahraničí. V Maiselově ulici nebo u unikátní sochy Franze Kafky, za níž se vstupuje do nedávno opravené Španělské synagogy,

Foto: Dana Cabanová

V nádherně opravené Španělské synagoze, která je poměrně mladá – vznikla roku 1868, se setkáme s výzdobou v maurském stylu, jenž v Praze působí velmi originálně

zaslechneme všechny možné jazyky, nejčastěji, pravda, románské, ale výjimkou není ani japonština nebo korejština. Na prvních příčkách neoficiálního návštěvnického žebříčku se loni umístili Italové, Španělé a Francouzi. Téměř čtvrtinu zahraničních návštěvníků tvořili studenti ve věku 15 až 26 let a celkový počet zájemců o objekty a sbírky židovského muzea dosáhl výše osmdesáti procent návštěvnosti před obdobím covidu.

České publikum oceňuje zejména kulturní programy, kterých muzeum loni uspořádalo devětadvacet a většinou byl vstup zdarma. V nabídce se střídají přednášky, koncerty, divadelní představení, různé workshopy – a to i pro děti, a také komentované vycházky po Židovském Městě. K nejúspěšnějším loni patřila právě oslava 30. výročí navrácení muzea židovské komunitě, živý podcast Přepište dějiny, koncerty tradiční židovské i klasické hudby či série panelových diskusí Transatlantic Kafka,

je zahrnuta do návštěvnického okruhu muzea, byť je spravována ŽOP a má odlišný návštěvnický režim. Muzeum také výrazně zvýšilo svou přítomnost na sociálních sítích a postupně se připravuje na dva významné kroky – změnu vizuální identity a webové prezentace.

Židovské muzeum v Praze bylo nejednou oceněno v Národní soutěži muzeí Gloria musaealis.

„Jednou z hlavních novinek roku 2025 bude zahájení provozu veřejné zóny v srdci muzea, v budovách U Staré školy. Otevírat ji budeme letos v prosinci výstavou O zázracích – Al ha-nisim,“ říká Michaela Sidenberg, hlavní kurátorka Židovského muzea v Praze. „Kromě rekonstrukce Nové obřadní

síň Pražského pohřebního bratrstva se budeme soustředit na rekonstrukci Klausovy synagogy, která má potenciál stát se kulturní křižovatkou současného Josefova.“

Návštěvníky pozoruhodného pražského Starého židovského hřbitova čeká také překvapení. Bude nově zpřístupněna jeho další, dosud uzavřená část. Mohlo se totiž chodit pouze po vyznačených cestíčkách. Které pomníky tam nyní uvidíme zblízka? Na kterých macevách významných historických osobností si budeme moci zkusit přečíst jejich epitafy? Na to jsme opravdu zvědaví...

„V letošním roce také výrazně rozšíříme nabídku kulturních i vzdělávacích programů,“ říká Zuzana Pavlovská, vedoucí odboru pro vzdělávání a kulturu. „Už 10. dubna u příležitosti svátku Pesach uspořádáme sederovou hostinu s ochutnávkou pokrmů podle předválečné kuchařky Fanny Landau. Pedagogům opět nabídneme cyklus seminářů Židé, dějiny a kultura.“

Foto: Jiří Prokeš

O tiskovou konferenci k výročí muzea byl velký zájem

Foto: Dana Cabanová

Transatlantic Kafka – seriál diskusí o významu Kafky pro dnešek

které se konaly v rámci rozsáhlého projektu Kafka 100, jenž připomínal kulaté výročí Kafkova úmrtí. Programy odboru pro vzdělávání a kulturu nabídlý zájemcům pořady zaměřené nejen na židovské dějiny a kulturu, ale i jako připomínku šoa a zároveň prevenci antisemitismu. Další programy a semináře byly určeny žákům, studentům a jejich pedagogům, kterých akce muzea v minulém roce navštívilo téměř osmnáct tisíc.

Pohled do budoucnosti

Židovské muzeum v Praze spravuje v oblasti bývalého pražského ghetta tyto objekty, v nichž jsou stále expozice: Maiselovu synagogu, Španělskou synagogu, Pinkasovu synagogu a Starý židovský hřbitov, dále pak objekty, které jsou nyní zavřené, ale procházejí rekonstrukcí a připravuje se pro ně nová náplň či expozice – je to Klausova synagoga a Obřadní síň pražského Pohřebního bratrstva – Chevra kadiša, do třetice projde proměnou také Galerie Roberta Guttmanna. Úplné dokončení těchto rozsáhlých investičních projektů je plánováno na několik dalších let. Staronová synagoga, nejvýznamnější budova pražského Židovského Města,

Foto: Martina Kemrová

Obřadní síň sousedí se starým hřbitovem

Výjimečným bude potom rok 2026, kdy Židovské muzeum v Praze oslaví 120 let od svého založení. Hlavní událostí této sezony bude jedinečná výstava v historické budově Národního muzea.

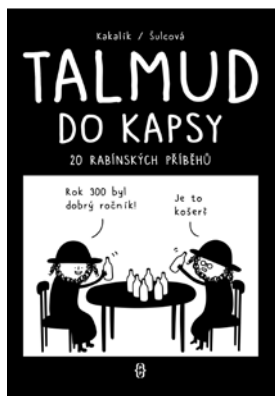
A co bychom našemu muzeu ještě mohli přát do budoucna? Co by mohl být náš sen jako návštěvníků do vzdálenější budoucnosti? Možná – ale to říkáme trochu šepetem – by to mohla být nová moderní budova, kde by bylo možné vystavit najednou větší množství artefaktů v souvislostech podle jednotlivých historických etap, tak jak to můžeme vidět ve varšavském muzeu Polin. Tamní moderní budova vítá návštěvníky už deset let a jejich počet významně stoupl. Šlo ovšem o velmi náročný a nákladný projekt, který se po dvaceti letech od prvního nápadu nakonec podařil – a návštěva muzea Polin je dnes velkým zážitkem.

S POUŽITÍM PODKLADŮ ŽMP
PŘIPRAVIL **LUBOR FALTEISEK**

Foto archiv muzea

Raba a rabi Zeira – Zázraky se nedějí každý den

*Babylonský talmud /
Megila 7b:8*

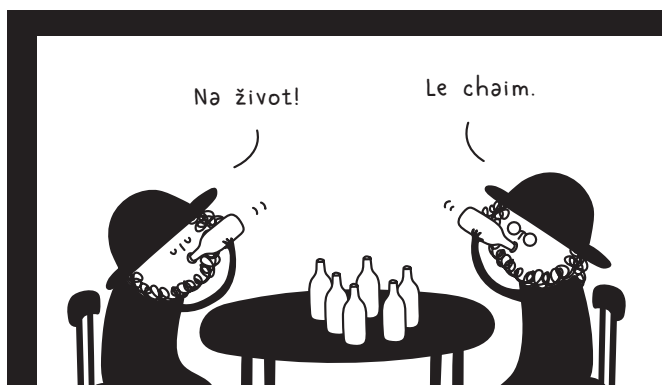

Purim je svátek radosti, veselí a... no, řekněme si to na rovinu, taky pořádného pití. Jak ale ukazuje příběh Raby a rabiho Zeiry, někdy to může skončit trochu jinak, než čekáte – třeba drobnou smrtí kamaráda. Takže pijte s rozumem! Oslavujte, bavte se, objevujte skryté hlubiny vesmíru, ale raději si u toho hlídejte záda. Protože ne všichni máme přátele, kteří nás umějí modlitbou přivést zpátky k životu. Zázraky se, bohužel, opravdu nedějí každý den... Děkujeme autorům knihy Talmud do kapsy

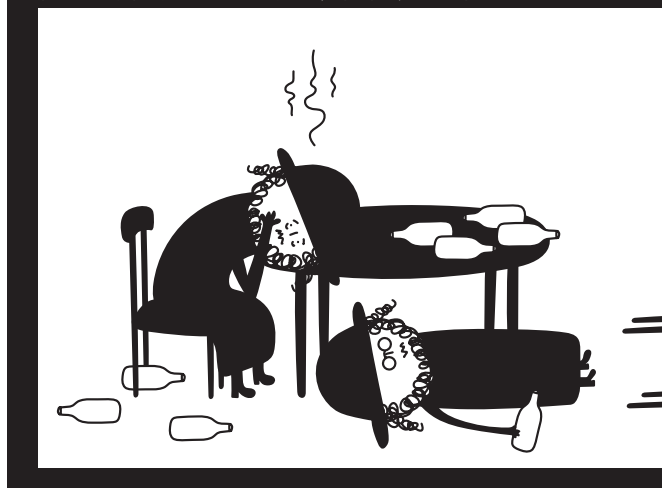
autorům knihy Talmud do kapsy za poskytnutí ukázky a varování!

OBLÍBENÝM ŽIDOVSKÝM SVÁTKEM JE TAKÉ PURIM. ČTE SE KNIHA ESTER, POSÍLÁ SE JÍDLO POTŘEBNÝM A TRADUJE SE TAKOVÝ ZVYK. ČLOVĚK MÁ PRŮ POVINNOST SE PŘI PURIMOVÉ OSLAVĚ OPÍT TAK, ABY NEROZEZNAL MEZI PROKLETÝM HAMANEM, KTERÝ CHTĚL KDYSI DÁVNO VYVRAŽDIT PERSKÉ ŽIDY, A POŽEHNANÝM MORDECHAJEM, KTERÝ JE SPOLU SE SVOJÍ NETEŘÍ ESTER ZACHRÁNIL. O TOM, ŽE SE TO NĚKDY MŮŽE TROCHU VYMKNOUT, JE NÁSLEDUJÍCÍ PŘÍBĚH.

RABA A RABI ZEIRA SE JEDNOU ROZHODLI, ŽE OSLAVÍ PURIM SPOLEČNĚ. PŘIPRAVILI VELKOU HOSTINU A RABA NAKOUPIL HODNĚ VÍNA.

S TÍM VÍNEM TO ALE OPAVĚDUPŘEHNALI. KDYŽ SE DRUHÝ DEN RABA RÁNO PROBRAL, MOC SI TOHO Z PŘEDEŠLÉ NOCI NEPAMATOVAL. CELÝ VEČER MĚL JAKO V MLZE. RABI ZEIRA LEŽEL POD STOLEM BEZ ZNÁMEK ŽIVOTA.

KDYŽ HO RABA VIDĚL, ZDĚSIL SE. VYBAVILA SE MU VZPOMÍNKA, JAK HO PROBODÁVÁ MEČEM.

OKAMŽITĚ ZAČAL PROSIT BOHA O MILOST A SLIBOVAL, ŽE UŽ NIKDY NEBUDE PÍT.

Ach Bože,
smiluj se.

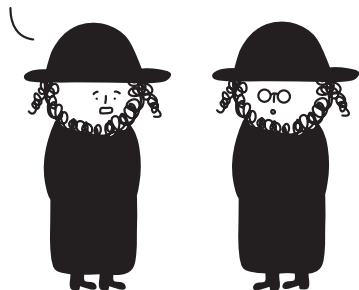
Přísahám,
že už nikdy
nebudu pít!!!

BŮH UŽ TAKOVÉ SLIBY TOLIKRÁT SLYŠEL, ALE TENTOKRÁT SE SLITOVAL. VĚDĚL, ŽE TO I RABÍNI OBZVLÁŠTĚ NA PURIM NĚKDY PŘEŽENOU. RABI ZEIRA SE JAKO ZÁZRAKEM VZPAMATOVAL. I KDYŽ MU ASI ÚPLNĚ DOBRĚ NEBYLO.

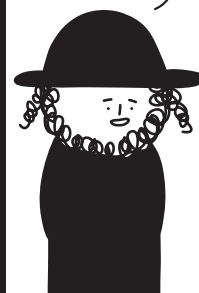

O ROK POZDĚJI RABA NAVRHL RABI ZEIROVI, ŽE BY ZASE MOHLI SPOLEČNĚ OSLAVIT PURIM.

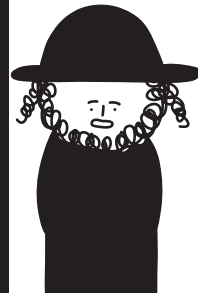
Jaké máš plány na Purim?

Nechceš přijít?

Mám výborné víno!

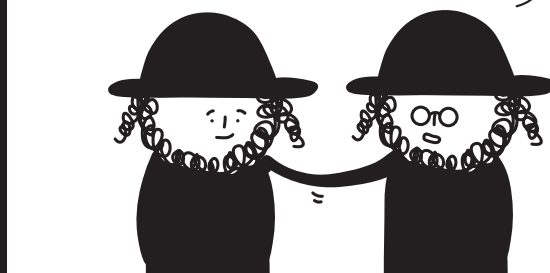

Zaručená kvalita!

RABI ZEIRA SE VYDĚSIL. POŘÁD SI PAMATOVAL TU KOCOVINU Z LOŇSKA.

Díky za pozvání, ale zázraky se nedějí každý den. Co kdybys mě zase zabil?

A TAK RABA A RABI ZEIRA PRO JISTOTU SLAVILI OD TÉ DOBY PURIM KAŽDÝ ZVLÁŠTĚ.

RETRO PURIM

PARTY

VE 3. PATŘE ŽOP

13. BŘEZNA
21:00-24:00

PROSLOV RABÍNA
KAROLA SIDONA
C.K.STRYCHNINE DJ'S
RETRO BAR
A OBČERSTVENÍ
DRESS CODE RETRO

פורים שמח

Ve společenském sále probíhá od 20:00 - 22:00 hlavní purimový program, pokud máte zájem, můžete po jeho skončení pokračovat na party ve 3. patře

Vstupenky za 100,- je možné zakoupit v pokladně ŽOP, v obchodě na balkoně, na sekretariátu Lauderových škol i přímo na místě. Vezměte si hotovost v dostatečné výši, abyste mohli navštívit náš retro bar.

tkc@kehilaprag.cz

G"T STRAFE HAMAN!

פורים שמח

PURIM

mit
C.K. STRYCHNINE DJ'S
GARAGE PSYCHO OBSCURO ITALO DISCO

13 — 03 — 2025
START 21.00 | MAISELOVA 18 | SÁL FRANTIŠKA JOSEFA I. - 3. PATRO

Chytrá jako Talmud, vtipná jako šábesová teta

Purimový humor od umělé inteligence

Purim je svátkem radosti, převleků a samozřejmě dobrého humoru. A co by mohlo být lepší než židovské vtipy? No, možná židovské vtipy napsané umělou inteligencí! Připravte se na výběr těch nejlepších (a možná i nejhorších) purimových vtipů, které by možná rozesmály i krále Achašvéroše... nebo by alespoň přiměly Hamana protočit oči. Čtěte na vlastní nebezpečí – a nezapomeňte se u toho držet za břicho, protože smích je na Purim povinný!

Rabín učí děti v synagoze a přitom se pochlubí: „I já teď používám umělou inteligenci, děti!“

„Jak to funguje, rabi?“ ptá se jeden z hochů.

Rabín se usměje: „Je to jednoduché. Já se ptám, AI odpovídá, a pak já říkám, proč se AI mylí.“

*

Proč si židovský dědeček na Purim vždy oblékne masku?

Protože tak může konečně jít na rodinnou oslavu a nikdo ho nepozná, když začne vyprávět ty stejné vtipy, co už slyšeli milionkrát!

*

Na Purim se děti rozhodnou překvapit své rodiče. Celý týden tajně šetří peníze ze svačín a nakonec koupí obrovský dort a láhev košer vína.

Večer přijdou za rodiči a nadšeně volají: „Mami, tati! Koupili jsme vám překvapení na Purim!“

Rodiče dojatě odpoví: „Óóó, to je krásné! A kde jste vzali peníze?“

Děti se usmějí: „Jednoduché! Celý týden jsme nejedly svačiny!“

Matka zalapá po dechu: „Vy jste hladověly?!“

*

Na purimové oslavě si Moše a Rivka, rodiče tří dětí, trochu víc přihnou, jak tradice velí. Když se vracejí domů, děti je zvědavě pozorují.

Nejstarší syn se zeptá: „Tati, proč se tak směješ sám pro sebe?“

Moše se sotva drží na nohou a odpoví: „Protože Mordechaj porazil Hamana... už asi poosmé dneska!“

Dcera si povzdychne: „Mami, proč se objímáš s tou lampou?“

Rivka zamumlá: „Protože mě tolik chápe... a na rozdíl od tvého otce umí stát rovně!“

Nejmladší syn se rozhlédne a řekne: „Tak já jen doufám, že jste koupili dvojitou porci

hamantašen, protože ráno budete potřebovat něco na kocovinu!“

*

Malý Jankel se ptá dědečka:

„Dědo, proč vlastně slavíme Purim?“

Dědeček se usměje a odpoví:

„Ach, Jankeli, je to jednoduché. Někdo nás chtěl zničit. Nepovedlo se mu to. Tak si dáme jídlo, trochu vína a oslavíme to!“

Jankel se zamyslí a pak řekne:

„Počkej... ale to je stejné jako Chanuka, Pesach, Jom ha-acmaut...“

Dědeček pokrčí rameny:

„Vidíš? A proto máme tolik svátků!“

*

Malý Moše se ptá rabína:

„Rebe, proč na Purim pečeme hamantašen?“

Rabín se pousměje:

„Moše, protože jsou sladké, trojúhelníkové a připomínají Hamanovy uši!“

Moše se zamyslí:

„Takže kdyby měl Haman velký nos, pekli bychom bábovku?“

Rabín pokrčí rameny:

„Možná... ale důležité je, že Haman zmizel a my máme pořád něco dobrého k jídlu!“

*

Jankel se ptá rabína:

„Rebe, proč se na Purim musíme opít tak, abychom nerozeznali Mordechaje od Hamana?“

Rabín se usměje:

„Jednoduché, Jankeli! Protože když jsi střízlivý, přemýšlíš: ‚Ach, svět je složitý, tolik starostí, tolik problémů!‘“

Jankel přikývne: „A když jsem opilý?“

Rabín se rozesměje:

„Pak si říkáš: ‚Baruch Hašem, máme svátky, máme jídlo, máme víno... a Haman? Kdo to byl Haman? Nalij mi ještě trochu!‘“

*

Moše a Sára se po letech hádek rozhodnou rozvést. Jdou k rabínovi a ten se jich ptá:

„Děti moje, jste si jistí? Po tolika letech? Proč právě teď?“

Moše si povzdychne:

„Rebe, každý rok na Purim se máme tak opít, že nerozeznáme Mordechaje od Hamana. A já jsem si letos v opilosti uvědomil, že nerozeznám svoji ženu od tchyně...“

Sára přikývne:

„A já jsem zjistila, že když je opilý, je Moše konečně takový, jakého jsem si ho kdysi vzala. A já už nemám sílu čekat dalších 364 dní!“

*

Malý Avi se ptá rabína:

„Rebe, proč na Purim čteme Megilat Ester?“

Rabín se zamyslí a odpoví:

„Protože je to příběh o tom, jak se všechno obrátilo k dobrému!“

Avi se zamračí:

„Tak proč to musíme číst každý rok?“

Rabín se usměje:

„Protože každý rok se někdo znovu diví, že se nám zase podařilo přežít!“

*

Moše se ptá rabína:

„Rebe, proč se na Purim musíme opít?“

Rabín se zamyslí a říká:

„Podívej se na náš lid. Celý rok pracujeme, hádáme se s účty, s tchyní, s politiky...“

Moše přikývne: „To je pravda.“

Rabín pokračuje: „A pak přijde Purim – jediný den v roce, kdy můžeme zapomenout na všechny starosti!“

Moše se zamračí: „A to se musíme nutně opít?“

Rabín pokrčí rameny: „Jinak bychom byli moc chytří na to, abychom tomu uvěřili!“

*

Během purimové oslavy si Moše pořádně přihne a začne hlasitě zpívat. Jeho soused Jankel se k němu přitočí a říká:

„Moše, vždycky jsem ti chtěl říct... tvůj syn Izáček je vlastně můj.“

Moše se zarazí, chvíli mlčí, pak se napije a rozesměje se:

„Ach, Jankeli, to nevadí! Vždyť je Purim – máme být tak opilí, že nerozeznáme Mordechaje od Hamana... a jak vidím, ani svoje vlastní děti!“

*

Rabín svolá svou kongregaci a oznamuje:

„Bratři a sestry, rozhodl jsem se, že letos nebudeme slavit Purim!“

Lidé se zděsí: „Rebe, proč?!“

Rabín si povzdychne:

„Každý rok se opijete, uděláte ostudu, ztratíte klobouky, zapomenete, kde bydlíte... a pak za mnou přijdete s prosbou, abych vám pomohl to napravit!“

Jankel se zamyslí a říká: „Ale, rebe, vždyť právě proto Purim slavíme – protože jsme přežili všechny pohromy!“

Rabín si promne čelo:

„Ano, Jankeli... ale to neznamená, že si každý rok musíte jednu vytvořit sami!“

Srdce je oheň

Literárně-výtvarná soutěž inspirovaná terezínskými časopisy

Vedoucí centra židovské kultury ŠTETL Barbora Dočkalová na vyhlášení soutěže v Arnoldově vile

V pondělí 27. ledna vyhlásila Židovská obec Brno prostřednictvím Centra židovské kultury ŠTETL ve spolupráci s Gymnáziem Přírodní škola celostátní literárně-výtvarnou soutěž Srdce je oheň. Cílem soutěže, která je určena pro žáky a studenty základních, středních a základních uměleckých škol, je vytvořit jedno vydání časopisu podle vzoru těch, které vznikaly v terezínském ghettu. Uzávěrka odevzdání prací je 30. dubna 2025, výsledky budou vyhlášeny 31. května 2025.

Cílem soutěže ale není původní terezínské časopisy kopírovat. Soutěž by se naopak měla stát podnětem k tvůrčímu zamyšlení nad situací dětí internovaných v Terezíně a jejími paralelami se současným světem. „Soutěž je nejen připomínkou tragických osudů dětí z ghetta, ale i cestou, jak ukázat, že tvůrčí práce má stále sílu překonávat bariéry. Jejím cílem je také propojit historickou paměť s reflexí aktuálních problémů, jako jsou lidská práva, bezpečí, solidarita nebo odpovědnost,“ vysvětluje ředitelka festivalu ŠTETL FEST Eva Yildizová.

„Název jsme si vypůjčili z básně Srdce od Hanuše Hachenburga, mladého básníka zavražděného v Osvětimi, jehož poezie patří

k vrcholům umělecké tvorby nejen časopisu Vedem, ale celého ghetta,“ říká Barbora Dočkalová, vedoucí Centra židovské kultury ŠTETL a kurátorka projektu. Soutěž navazuje na loňský úspěšný projekt Černý Petr z Terezína, do kterého se zapojilo přes 130 škol z celé republiky.

Kreslení, psaní i ostatní tvůrčí aktivity fungovaly pro terezínské děti jako terapie, která jim pomáhala lépe snášet život ve skličující každodenní realitě ghetta. Dochované časopisy představují jedinečný doklad odvahy a kreativity dětí v podmínkách ghetta a mohou sloužit jako inspirace pro současné žáky. „Zapojení do soutěže je vhodnou příležitostí, jak tvůrčím způsobem reflektovat

80. výročí konce druhé světové války, které si připomeneme v roce 2025, a je také hlavním tématem nadcházejícího ročníku festivalu,“ dodává ředitelka festivalu ŠTETL FEST Eva Yildizová.

Válečné konflikty, teroristické útoky či přírodní katastrofy jsou tématy, která dnešní děti znovu intenzivně vnímají. Soutěž jim nabízí možnost reflektovat jejich úniky do světa fantazie a prostřednictvím soutěžního vydání časopisu se stát hlasem současné generace.

Startovní čarou bude pro všechny zúčastněné představa situace, kdy se nedobrovolně ocitli v izolaci od okolního světa, internetu, sociálních sítí a technologií a mají za úkol kolektivně vytvořit časopis sloužící k pobavení a vzdělání vrstevníků pouze s využitím vlastních znalostí, dovedností a talentu.

Soutěžní práce je třeba odevzdat v tištěné i elektronické podobě. Ty nejlepší budou prezentovány na výstavě v Institutu Paměti národa Brno v rámci čtvrtého ročníku festivalu ŠTETL FEST 2025. Vítězný časopis bude vydán a distribuován návštěvníkům festivalu.

Více informací najdete na www.stetl.cz, ohledně metodických pokynů k zapojení do soutěže se obraťte na info@stetl.cz.

ZDROJ: ŽIDOVSKÁ OBEC BRNO A CENTRUM ŽIDOVSKÉ KULTURY ŠTETL
Foto David Konečný

O tvůrčích terezínských časopisech a jejich osudech promluvil na slavnostním vyhlášení soutěže František Tichý, zakladatel Gymnázia Přírodní škola a iniciativy Terezínská štafeta, který se tématem dlouhodobě odborně zabývá a je mj. držitelem ocenění Magnesia Litera za knihu Transport za věčnost nebo autorem publikace o Petru Ginzovi Princ se žlutou hvězdou.

AKCE

Debaty s Respektem: Izrael a Gaza v době velkých otřesůDOX, Poupětova 3, Praha 7 – Holešovice
13. 3. 18.30

Kolem Izraele a Palestiny panuje

řada mýtů a nepochopení. O současné situaci v neklidném regionu, který prochází dramatickými zvraty, bude debatovat Ondřej Kundra s přední expertkou na Izrael Irenou Kalhousovou a reportérem ČT a znalcem Blízkého východu Jakubem Szántóem. Debatu navazuje na knižní rozhovor Ondřeje Kundry Izrael ve stínu 7. října s Irenou Kalhousovou. Více: www.dox.cz**Ve stopách židovských sousedů – Holešovice**Open House
Praha – fontána Faun a Vltava, stanice Vltavská, Praha 7
22. 4. 16.30

Průvodkyně Dagmar Winklerová provede účastníky částí Holešovic známou

jako „malý Berlín“. Připomene tragické události druhé světové války, shromaždiště Židů před transporty i nádraží, odkud odjížděli do koncentračních táborů. Zazní také informace o plánovaném Památníku ticha a o kulturním odkazu holešovických Židů. Prohlídka bude zakončena u skryté bývalé synagogy. Více: www.openhousepraha.cz

FILM

Jeden svět: Šabat queen Kino Světozor, Vodičkova 41, Praha 1
15. 3. 20.30Městská knihovna v Praze, Mariánské nám. 1, Praha 1
17. 3. 20.30

Časosběrný celovečerní dokument, ve kterém americký režisér Sandi Simcha DuBowski sleduje epickou cestu queer rabína Amichaje Lau-Lavieho, dědice dynastie 38 generací ortodoxních rabínů včetně vrchního rabína Státu Izrael

a zakladatele experimentální kongregace Lab/Shul. Součástí promítání budou debaty s režisérem a protagonistou filmu. Více: www.jedensvet.cz**Filmový klub JCC: O životě a smrti Anat Gov**JCC – Kino Pilotů, Donská 168, Praha 10
1. 4. 19.00Významná izraelská dramatička Anat Gov se připravuje na svou smrt a žádá svého literárního agenta, aby byl vykonavatelem její poslední vůle. Svěho osudu se nebojí, ale její agent se těžce smiřuje s humorem a lehkostí, s nimiž se ke své smrti staví. Režie: Tamar Tal. Více: www.kinopilotu.cz

DIVADLO

Haruki Murakami, Frank Galati: Kafka na pobřežíMěstské divadlo Zlín, tř. Tomáše Bati 4091, 760 01 Zlín 1
Premiéra: 1. 3. 2025Adaptace úspěšného románu významného japonského spisovatele. Kafka Tamura je nejdrsnější patnáctiletý kluk na světě. A právě teď se vydává na dlouhou a neznámou cestu. Obrazně i doslovně. Společně s ním vstupíme do světa, kde neexistuje hranice mezi reálným a imaginárním, kde se nikdo nedívá, že kočky mluví a někdo je uvězněn v čase, kde Johnnie Walker je skutečný muž a z nebe padají živé ryby... Další termíny: 6., 12. a 20. 3., 11. 4. Více: www.divadlozlín.cz**Franz Kafka, Katharina Schmitt: Aparát**Studio Hrdinů, Dukelských hrdinů 7/530/47, Praha 7
Premiéra: 15. 3. 2025Premiéra inscenace vycházející z povídky Franze Kafky V kárném táboře, o fenoménu diváctví, roli diváka a otázkách společenského svědectví a imanentní odpovědnosti pohledu ve vztahu k apatii. Příběh badatele, který se vydává do trestanecké kolonie v blíže neurčeném státě, aby mu důstojník ukázal mučiči a vražedné zařízení a popravu odsouzence. Přístroj nefunguje podle plánu a důstojník se snaží situaci zachránit s nasazením vlastního života... Další termíny: 15., 16. 3. a 3., 4. 4. Více: www.studiohrdinu.cz**Josef**Krajinou přílivu – Fortna, klášter bosých karmelitánů, Hradčanské nám. 184/3, Praha 1
Premiéra: 17. 3. 2025Matouš Hejl ve své nové skladbě zhudebnil archaický text příběhu o Josefovi z Bible kralické s úpravami spisovatele, scenáristy a textaře Tomáše Peřiny. Příběhem provedou Jan Mikušek a Jakub Gottwald za doprovodu hudebníků Matouše Hejla, Petra Tichého, Antonína Procházky a light designu Jaroslava Repky. Další termíny: 24. a 25. 4. Více: www.krajinoupřilivu.cz

Ivana Chmel Denčevová, Osudové ženy: 33 příběhů neobvyklých životů

Příběhy žen, které ve 20. století zanechaly výraznou stopu v české společnosti. Jejich

osudy nejsou veřejnosti dobře známy, přesto potvrzují zásadní roli žen jako hybatelek dějin. Ačkoli často žily po boku mužských velikánů, jako byli Franz Kafka, Jaroslav Hašek či Ferdinand Peroutka, dokázaly se prosadit. Nakladatel: Pulchra

Barbara Wintonová, Není-li to nemožné: Životní příběh sira Nicholas Wintona

Více než 6000 lidí dnes vděčí za život Nicholasi Wintonovi. Co motivovalo mladého anglického makléře, aby se pustil do záchrany dětí

z okupovaného Československa? Odpověď hledá jeho dcera Barbara ve své osobně laděné knize, která čerpá z historických dokumentů i otcových vzpomínek. Nakladatel: Argo

Jakub Szántó, Mezi mlýnskými kameny: Gaza a její příběh

Blízko východní reportér a autor reportážních bestsellerů Jakub Szántó odhaluje kořeny pestré kulturní směsi, která tu mezi mlýnskými kameny

prastarých civilizací, novějších říší i nejnovějších dějin za poslední milénia vznikla. Díky bohatým osobním zkušenostem představuje portrét společnosti, která proslula unikátní barvitostí, odolností a soudržností. Nakladatel: Argo

Dan Ariely, Nesmyslnost: Jak je možné, že racionálně uvažující lidé uvěří neracionálním „pravdám“?

Izraelsko-americký sociální vědec Dan Ariely zkoumá, proč i racionální lidé pod-

léhají dezinformacím. Na základě výzkumu i vlastní zkušenosti odhaluje, že přitažlivost nepravdivých informací je vrozený psychologický jev. Porozumění těmto mechanismům je klíčem k boji proti dopadům dezinformací. Nakladatel: Práh

Přemysl Houda, Břetislav Tureček, Svět je složitější, než se zdá

Novinář a pedagog Břetislav Tureček se Blízkému východu věnuje přes třicet let. V rozhovoru s Přemyslem Houdou vysvětluje kořeny tamních

konfliktů, vztah šiitského islámu k Izraeli a k Západu, zabývá se otázkou jaderného nebezpečí Íránu i světem českých novin a médií. Nakladatel: Vyšehrad

VÝSTAVY

Ruth Maier

Muzeum města Brna – Arnoldova vila, Drobného 299/26, Brno
4.–31. 3. 2025

Výstava představuje Ruth Maier, která se narodila roku 1920 ve Vídni do asimilované židovské rodiny s kořeny na Moravě. Její deníky zachycují dětství, dopady anšlusu Rakouska i rostoucí perzekuci Židů. Po útěku do Norska psala o své identitě, spravedlnosti a o citech k přítelkyni Gunvor Hofmo. Roku 1942 byla deportována do tábora Auschwitz-Birkenau, kde zahynula. Výstava je svědectvím o tragickém údělu evropských Židů ve 20. století. Více: www.muzeumbrna.cz

Tomáš Jarkovský, Jakub Vašíček: Golem

Divadlo v Dlouhé, Dlouhá 727/39, Praha 1
Premiéra: 29. 3. 2025

Vydejte se s námi na výlet po stopách legendy o pražském Golemovi. V hudebně-divadelní koláži budeme bloudit staletími a vyprávět příběh pražské židovské komunity, která tolik přispěla k jedinečnému genu loci i kulturnímu bohatství tohoto města. Nechte se vést zuřivým reportérem a pojdte spolu s ním znovu objevovat zmizelá místa, (polo) zapomenuté příběhy i ztracené osudy. Další termíny: 28. 3., 8. a 27. 4. Více: www.divadloddlouhe.cz

TIP

Podpořte vznik audioseriálu Deník Anne Frankové

Nakladatelství Triáda vybírá prostředky na realizaci čtrnáctidílného audioseriálu Deníku Anne Frankové s podtitulem Můj deník ne, můj deník jedině společně se mnou! Nahrávka bude k dispozici prostřednictvím streamu a i jako klasické CD. Miroslav Bambušek se ve svém scénáři důsledně drží toho, co Anne sama napsala, přičemž vycházel z českého překladu Souborného vydání (2022). Více: www.donio.cz/denikannefrankove

Jiří Hanuš – Grafika 31. 1.–30. 3. 2025

Výstava grafických prací Jiřího Hanuše – českého grafika, pedagoga a člena sdružení SČUG Hollar. Autor se věnuje převážně

hlubotisku, za nějž získal řadu ocenění v soutěži Grafika roku. Jeho tvorba čerpá z architektury, zkoumá detaily, struktury a jejich proměny v čase. Působí jako pedagog a lektor, spolupracuje s výtvarnými ateliéry a vede semináře grafiky na KVV JU v Českých Budějovicích. Více na: www.synagoga-zatec.cz/

Březen 2025

PRAHA

6. 3. 19.00**Švandovo divadlo na Smíchově,****Štefánikova 57, Praha 5****Štýrský/Toyen/Heisler**Komorní hra o nepatřičnosti v prostoru, čase a možná i v těle. Režie: M. Kinská. Další termíny: 22. 3., 29. 3. Více: www.svandovodivadlo.cz**6. 3. 19.30****Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1****Marc Delaruelle – Věčná milénka Alma Mahlerová**Slavná žena slavných mužů a jejich múza. Ovládala je nejen svou krásou, ale i železnou vůlí, inspirovala je, ale i nemilosrdně nutila k tvůrčí práci. Další termín: 26. 3. Více: www.reznicka.cz**10. 3. 18.00****Židovské muzeum v Praze – Maiselova synagoga, Maiselova 10, Praha 1****Senzorický koncert hudebního tělesa Pavel Bořkovec Quartet**Třetí senzorický koncert v podání Pavel Bořkovec Quartetu. Tento jedinečný hudební zážitek je připraven pro děti se specifickými potřebami a jejich doprovod. Rezervace nutná, vstup volný. Více: www.jewishmuseum.cz**12. 3. 18.00****Židovské muzeum v Praze, auditorium OVK – 3. patro, Maiselova 15, Praha 1****Tom Moore: Židovská emancipace a vzestup židovských klavírních virtuosů**Přednáška Toma Moora odhalila fascinující skupinu klavírních virtuosů z Čech, kteří působili v letech 1815–1840. Akci doplní hudební ukázky. V anglickém jazyce, vstup volný. Více: www.jewishmuseum.cz**12. 3. 19.00****Městská divadla pražská – Divadlo Rokoko, Václavské nám. 794/38, Praha 1****Franz Kafka, Simona Petrů & kol. – Proměna**Slavné dílo Franze Kafky jako surreálná počítačová hra, která se mění v urputný boj o vlastní identitu a existenci v rychle se měnícím okolním světě. Režie: I. Uryvskij. Další termíny: 10. 4., 14. 5. Více: www.mestskadivadlaprazska.cz**12. 3. 19.30****Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1****Christopher Hampton – Jeden německý život**Ignorance, kariérismus, alibismus a neochota převzít odpovědnost i třeba jen za svá vlastní selhání apod. Vzpomínky Brunhildy Pomselové, Goebbelsovy sekretářky, nám dávají možnost nahlédnout do banality zla. Režie: Radim Špaček. Další termín: 23. 4. Více: www.reznicka.cz**13. 3. 19.30****Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1****Mark St. Germain – Relativita**Autor staví svůj příběh na dramatické spekulaci a fiktivním setkání Alberta Einsteina a jeho dospělé dcery Lieserl. Einsteinovi se skutečně předtím, než se oženil se svou první ženou Milevou, v roce 1902 narodila dcera, která ale už v roce 1904 záhadně zmizela. Režie: Miroslav Táborský. Další termín: 10. 4. Více: www.reznicka.cz**15. 3. 15.00, 16.30****Divadlo Na zábradlí – Anenské náměstí 5, Praha 1****Franz a kavka**Pohádkový kabaret pro intoše od 4 let. Divadlo Na zábradlí na Eliadově knihovně. Další termín: 15. 3. Více: www.nazabradli.cz**18. 3. 19.00****Divadlo pod Palmovkou – Zenklova 34, Praha 8****Tomáš Dianiška – 294 statečných**Akční béčko o hrdinech operace Anthropoid, doku-fikční hra podle skutečné události o zákušlích největšího hrdinského činu našich dějin. Inscenace získala Cenu divadelních kritiků za poprvé uvedenou českou hru, Cenu Divadelních novin za tvůrčí počín v oboru činoherní divadlo a několik dalších ocenění. Další termín: 5. 4., 29. 4. Více: www.podpalmovkou.cz**18. 3. 19.30****Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1****Mark St. Germain – Poslední sezení u doktora Freuda**V den vstupu Británie do druhé světové války se spolu S. Freud a oxfordský profesor, spisovatel C. S. Lewis, přou o Boží existenci, lásce, sexu a o smyslu života. Další termíny: 3. 4., 25. 4. Více: www.reznicka.cz**21. 3. 19.00****Švandovo divadlo na Smíchově – studio, Štefánikova 57, Praha 5****Šoa**Skutečný příběh sportovce Miloše Dobrého a herečky Hany Pravdové o tom, jak přežít nacistické peklo. Režie: D. Hrbek. Další termín: 24. 4. Více: www.svandovodivadlo.cz**25. 3. 18.00****Židovské muzeum v Praze, auditorium OVK – 3. patro, Maiselova 15, Praha 1****Eva Janáčková: Lázeňský antisemitismus**Historička Eva Janáčková představí fenomén lázeňského antisemitismu, který byl přítomen v českých i moravských lázních od konce 19. století až do třicátých let 20. století. Akce je součástí cyklu Nové poznatky a prameny k dějinám holocaustu. Vstup volný. Více: www.jewishmuseum.cz**26. 3. 17.30****Rakouské kulturní fórum v Praze, Židovská obec Praha, NOEMI Arts&Media – Jeruzalémská synagoga, Jeruzalémská 7, Praha 1****Jejich hudba žije dál: Viktor Ullmann a další umělci – oběti druhé světové války**Koncert u příležitosti 80. výročí konce druhé světové války připomene československé skladatele a zahraniční umělce, kteří se stali oběťmi holocaustu nebo nacistické perzekuce. Vstupné dobrovolné. Více: www.jewishmuseum.cz**27. 3. 19.30****Studio DVA – Malá scéna, Na Perštýně 6, Praha 1****John Misto – Madame Rubinstein**Dana Syslová v hlavní roli tragikomického příběhu královny kosmetického impéria Heleny Rubinstein a její největší rivalky Elizabeth Arden (Milena Steinmasslová). Režie: P. Svojtka. Další termíny: 22. 4., 15. 5. Více: www.studiodva.cz**30. 3. 19.00****Městská divadla pražská – Divadlo Rokoko, Václavské nám. 794/38, Praha 1****Ephraim Kishon: Oddací list**Originální rodinná komedie. Řada komických situací s jemnou nadsázkou a chytrou ironií provokuje k zamyšlení: Vzáli bychom si svého partnera i po dvaceti letech společného soužití? Režie: Ondřej Zajíc. Další termín: 17. 4. Více: www.mestskadivadlaprazska.cz

BRNO

13. 12. 2024–29. 6. 2025**Muzeum Brněnska – vila Löw-Beer, Drobného 297****Humor bez legrace**Nová výstava ve vile Löw-Beer v Brně se zaměřuje na vizuální projevy antisemitismu v socialistických karikaturách. Kromě historických karikatur ukáže i současné snímky kolující na sociálních sítích. Demonstruje tak, že stereotypy a předsudky vůči Židům jsou v našem veřejném prostoru stále přítomné. Více: www.vilalowbeer.cz**9. 3. 19.00****ŽOB/ŠTETL – Divadlo Husa na provázku, Zelný trh 9****Kafka: Americký proces**Autorské hudebně-dramatické pásmo kapely Schimmerle Klezmer Kabaret sestavené ze židovských písní z přelomu 19. & 20. století rámované absurdním humorem ze znepokojivého světa Franze Kafky. Více: www.stetl.cz**10. 3. 18.00****Malý Mehrin, Vídeňská 14****Co se stalo se zabaveným židovským majetkem za války a po válce?**Historička Jana Jirásková a judaista Jiří Blažek přiblíží systematické zabavování židovského majetku za 2. světové války, určování hodnoty uměleckých děl i jejich záchranu před nacisty. Přednáška se zaměří také na pátrání po zabavených artefaktech. Vstupné dobrovolné. Více: www.malymehrin.cz

15.–16. 3.

ŽOB/ŠTETL – KUMST, Údolní 19

Knižní lázně Brno

Festival malých knižních nakladatelů poprvé v Brně! Centrum židovské kultury ŠTETL bude mít na místě stánek s knihami se židovskou tematikou a workshop ke knize Hanin kuffík. Více: www.kniznilazne.cz

17. 3. 19.30

ŽOB/ŠTETL – Divadlo Husa na provázku, Zelný trh 9

Noir Haas

Definitivní odloučení talentovaných brněnských bratrů způsobila druhá světová válka. Skladatel Pavel byl zavražděn v Osvětimi, kde vznikl tíživý epilog jeho hudebního díla. Herec Hugo emigroval a válku přežil. Ačkoli je známější jméno Huga, kromě rozmanitého hudebního díla zahrnujícího orchestrální a komorní skladby i scénickou a filmovou hudbu představuje osud Pavla Haase pozoruhodný životní příběh. Další termín: 18. 3. Více: www.stetl.cz

18. 3. 18.00

Malý Mehrin, Vídeňská 14

Izraelci a Palestinci ve stínu 7. října 2023

Hlubší souvislosti nejdelšího politického sporu na Blízkém východě a jeho současné podoby pohledem Marka Čejky, autora knihy Izrael a Palestina a řady dalších knížek a článků o tomto regionu. Vstupné dobrovolné. Více: www.malymehrin.cz

19. 3. 19.00

Národní divadlo Brno – Divadlo Reduta, Zelný trh 313

Sivan Ben Yishai – Like Lovers Do (Paměti Medúzy)

Medúza byla v řeckém mýtu potrestaná za z násilnění, jehož se na ní dopustil bůh Poseidon. V posledních letech slouží mýtus umělcům po celém světě jako látka, skrze niž se dá hovořit o sexualizovaném násilí a násilí v partnerských vztazích, a stejně se motivu Medúzy chápá i dramatická německojazyčného prostoru a izraelských kořenů Sivan Ben Yishai. Režie: Aminata Keita. Další termín: 10. 4. Více: www.ndbrno.cz

21. 3. 19.00

Národní divadlo Brno – Divadlo Reduta, Zelný trh 313

Yael Ronen, Dimitrij Schaad – R/Evoluce

Režisérka a dramatička izraelského původu Yael Ronen vytvořila originální žánr dystopického kabaretu, v němž nás uvádí do blízké budoucnosti a velmi vtipnou i provokativní formou nás upozorňuje na možné důsledky neuváženého technologického pokroku. Jako nejdůležitější zdroj inspirace jí posloužila kniha 21 lekcí pro 21. století izraelského historika a filozofa Yuvala Noaha Harariho. Režie: L. Brutovský. Další termín: 4. 4. Více: www.ndbrno.cz

23. 3. 10.00

ŽOB/ŠTETL – vchod budovy Českého rozhlasu Brno, Beethovenova 4

Po stopách Ernsta Wiesnera v Brně

Prohlídka po stopách architekta Ernsta Wiesnera představí jeho významný vliv na

moderní tvář Brna. Badatel Michal Doležel provede účastníky jeho rozmanitými stavbami a přiblíží jejich architektonickou hodnotu. Součástí prohlídky bude i návštěva ikonické budovy Českého rozhlasu, kterou obdivoval i Le Corbusier. V ceně vstupenky je tiskovina s Wiesnerovými realizacemi v Brně. Více: www.stetl.cz

26. 3. 18.00

Malý Mehrin, Vídeňská 14

Oskar Spielmann, Středoevropan v Alžírsku

Přednáška Mgr. Ivo Habána, Ph.D., představí osudy brněnského malíře Oskara Spielmanna (1901–1974), jehož život a tvorba propojují Brno, Alžírsko a Francii. Vstupné dobrovolné. Více: www.malymehrin.cz

27. 3. 17.00

Národní divadlo Brno – Mahenovo divadlo, Malinovského nám. 1

Alena Mornštajnová – Hana

Dramatický a napínavý bestseller Aleny Mornštajnové na jevišti! Uhrančivé osudy tři žen a jednoho století se odehrávají v působivé scénografii s kompletním činoherním souborem a s uchvacujícím hereckým výkonem hlavní představitelky. Režie: M. Glaser. Další termín: 9. 4. Více: www.ndbrno.cz

OPAVA

20. 3. 19.00

Slezské divadlo Opava, Horní náměstí 13

Šumář na střeše

Dojemný americký muzikál se svérázným humorem plný emotivní hudby, který přináší poselství naděje, odvahy a odhodlání překonat překážky a hledat štěstí i v nejtemnějších časech. Režie: D. Hlubková. Další termín: 30. 4. Více: www.divadlo-opava.cz

OSTRAVA

11. 3. 18.30

Národní divadlo moravskoslezské – Divadlo Antonína Dvořáka, Smetanovo náměstí 3104/8A, Ostrava

Wajdi Mouawad: Ptáčky

Strhující příběh lásky izraelsko-německého biogenetika a marocké historičky, který se odehrává na třech kontinentech a ve čtyřech jazycích. Režie: Aminata Keita. Další termíny: 14. a 23. 3., 3. a 22. 4., 14. a 22. 5, 4. 6. 2025. Více: www.ndm.cz

PLZEŇ

31. 3.–31. 5. 2025

Židovská obec v Plzni – Rabínský dům, Palackého 442/3

Patchworková okna synagog

Výstava 27 autorek inspirovaná skutečnými okny vybraných českých a moravských synagog. Vernisáž výstavy se koná 30. 3. v 16.00. Více: www.zoplzen.cz

10. 3. 16.00

Židovská obec v Plzni – Rabínský dům, Palackého 442/3

Kdo byla královna Ester a kdo byl bláznivý Achašveroš?

Přednáška Věry Tydlitátové o postavách z knihy Ester, která se čte na Purim. Více: www.zoplzen.cz

25. 3. 17.00

Židovská obec v Plzni – Rabínský dům, Palackého 442/3

Tajemství jeruzalémského chrámu:

Od stanu setkávání ke zničení Římany

Přednáška Zdeňky Špiclové o fascinující a dlouhé historii jeruzalémského chrámu, jednoho z nejvýznamnějších symbolů židovského náboženství. Více: www.zoplzen.cz

31. 3. 16.00

Židovská obec v Plzni – Rabínský dům, Palackého 442/3

Prezentace knih Blanky Soukupové a Petra Lozoviuka

Autoři Blanka Soukupová a Petr Lozoviuk představí dvě publikace nabízející vhled do historických i ideologických souvislostí protizidovské nenávisti v českých zemích. Více: www.zoplzen.cz

TEREZÍN

7. 3.–23. 4. 2025

Památník Terezín, předsálí kina Malé pevnosti

Když to začalo

Výstava současného ukrajinského komiksu umělkyně a umělců, kteří museli po vypuknutí ruské invaze v únoru 2022 opustit Ukrajinu a našli útočiště na Akademii výtvarných umění v Praze. Zahájení výstavy se bude konat 6. března ve 14 hodin. Více: www.pamatnik-terezin.cz

13. 3.–31. 5. 2025

Památník Terezín, předsálí kina Muzea ghetta

Unfinished Lives – 80. výročí osvobození

Dokumentární výstava norské umělkyně Bente Kahan o umělcích vězněných v koncentračních táborech. Výstava bude zahájena 13. března ve 14 hodin. Více: www.pamatnik-terezin.cz

25. 3. 17.00

Památník Terezín, kinosál Muzea ghetta

Filmový festival za hradby: Poznamenání

Promítání americko-švýcarského filmu z roku 1948, ve kterém zazářili dva čeští herci a tehdy jedenáctiletý Ivan Jandl za svou roli získal Zlatý glóbus, úplně prvního filmového Oscara. Více: www.pamatnik-terezin.cz

Hanuš Hachenburg: Srdce je oheň

Kdes v srdci v koutku bez jména
bude as malý pokojíček
a každý člověk v něm as má
své já jak malý prsten na malíček.

Tak hrozné to je, co já tam mám
Tak Tolik citů bez jména
a nemohu je vyjádřiti!
Jsem větrný jak ozvěna.

Mé děťátko když narodí se
a bude k světu, bude muž
já doufám, že už nezažije
co viděl jsem a trpěl už.

Já nevím, jak bych slovy nazval
svůj pokojíček s vrátkama
snad jednou mi to šeptnou ptáci
a vzkáže mi to ozvěna

a nebo řekne moje děcko
„víš – tati, ty jsi ten a ten!“
tak kruté je ke mně mé srdce
a nedopřeje krátký sen,

a vždycky řekne:
„Brachu milý –
jak bys mne přece vyjádřil!?“

Dnes jsem si řekl: Srdce je oheň
a hasit oheň nemám sil.

*Hanuš Hachenburg
(12. července 1929,
Praha – 10. čer-
vence 1944, Osvětim)
byl talentovaný mladý
básník internovaný
v terezínském ghettu.
Patřil k nejvýraznějším
příspěvatelům časopisu
Vedem, kde jeho poezie
vynikala hloubkou a ori-
ginalitou. Jeho tvorba
představuje významnou
součást uměleckého
odkazu Terezína. Báseň
Srdce je oheň se stala
inspirací pro název
letošní literárně-výtvarné
soutěže, o které si
můžete přečíst na
straně 15.*

maskil

MINISTERSTVO
KULTURY

VĚSTNÍK MASKIL – registrace MK ČR č. E 14877.
Vydává židovská kongregace Bejt Simcha,
přidružený člen Federace židovských obcí v ČR,
Maiselova 18, 110 00 Praha 1,
IČO: 61385735.

Maskil vychází měsíčně za laskavé podpory
Ministerstva kultury ČR,
Federace židovských obcí v ČR,
Nadačního fondu obětí holocaustu (NFOH).

Podpořte časopis MASKIL!

Číslo účtu: 86–8959560207/0100
Variabilní symbol: 03

ŠÉFREDAKTORKA: Radka Lím Labendz
REDAKCE: Michal Spevák, Lubor Falteisek,
Anna Marie Vančurová.
REDAKČNÍ RADA: Jan Fingerland, Fedor Gál,
Tomáš Novotný, Pavlína Šulcová, Martin Šmok,
Pavel Vrátný
KOREKTURY: Luděk Skok, Radka Klimičková.
GRAFICKÁ ÚPRAVA A SAZBA: Studio Designiq.
TISK: GRAFOTECHNA PLUS, s. r. o.
ISSN: 2570–6373
E-MAIL: redakce@maskil.cz
Uzávěrka tohoto čísla 5. 3. 2025.